

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Miljöprövningsdelegationen
(MPD)

BESLUT

1 (27)

2006-01-26

Dnr: 551-3634-03

Gyproc AB
Box 153
746 24 BÅLSTA

**Tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken (MB) till fortsatt och utökad
produktion av gipsskivor vid Gyproc AB:s anläggning på
fastigheten Bista 4:27 i Bålsta, Håbo kommun**

BESLUT

Länsstyrelsen i Uppsala län, Miljöprövningsdelegationen (MPD), meddelar Gyproc AB (org.nr. 556060-7953) tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken (MB) att på fastigheten Bista 4:27 i Bålsta, Håbo kommun, producera högst 25 milj. m² gipsskivor per år samt i samband därmed bedriva även de andra nedan angivna verksamheterna.

Verksamheterna vid anläggningen kan enligt bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd klassificeras enligt följande.

Prövningskod 26.62-1 - Anläggning för tillverkning av varor av gips (prövningsnivå B).

Prövningskod 63.22-1 – Hamnar, lastnings- eller lossningskajer som medger trafik med fartyg med en bruttodräktighet av minst 1 350 ton. (prövningsnivå B).

Prövningskod 90.005-2 - Anläggning för mellanlagring av sådant farligt avfall avfall som avses i avfallsförordningen (2001:1063), om mängden avfall inte vid något tillfälle i fråga om oljeavfall överstiger 5 ton, i fråga om blybatterier överstiger 10 ton, i fråga om elektriska eller elektroniska produkter som inte innehåller isolerolja överstiger 10 ton, eller i fråga om övrigt farligt avfall överstiger 1 ton (prövningsnivå C).

Prövningskod 37-2 - Anläggning för återvinning av avfall genom fragmentering eller annan bearbetning, om den hanterade avfallsmängden är högst 10 000 ton per år eller innebär krossning av avfall som är lämpligt för byggnads- eller anläggningsändamål (prövningsnivå C).

Länsstyrelsen Uppsala län

POSTADRESS: 751 86 UPPSALA BESÖKSADRESS: HAMNESPLANADEN 3

TELEFON: 018 - 19 50 00 TELEFAX: 018 -ph E-POST: pia.holmberg@c.lst.se

POSTGIRO 3 51 73-4 / 6 88 03-6 ORGANISATIONSNUMMER: 202100-2254 (VAT SE202100225401)

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

2 (27)

2006-01-26

Dnr: 551-3634-03

Tillståndet gäller tills vidare.

Miljökonsekvensbeskrivning

Länsstyrelsen godkänner med stöd av 6 kap 9 § MB miljökonsekvensbeskrivningen i ärendet.

Villkor för verksamheten

1. Om inte annat följer av övriga villkor skall verksamheten bedrivas i enlighet med vad bolaget angivit i ansökan eller i övrigt åtagit sig i ärendet. Sådana mindre ändringar av verksamheten som avses i 5 § tredje stycket förordningen om miljöfarlig verksamhet eller hälsoskydd skall anmälas på det sätt som anges i 22 § samma förordning till tillsynsmyndigheten.
2. Punktkällor med stofthaltig luft skall genomgå rening före utsläpp till omgivningen. Stofthalten i utgående renad luft från spärffilter inom verksamheten får som riktvärde* inte överstiga 50 mg/m³ normal torr gas. Vid installation av ny utrustning för stoftavskiljning skall stofthalten i utgående luft som riktvärde* inte överstiga 10 mg/m³ normal torr gas. Värdet skall innehållas vid besiktningstillfället som skall ske minst en gång per år. Utsläppen av stoft till luft skall kontrolleras i enlighet med Svensk standard.
3. Installation av ”strumpa”, dvs. teknik för att minska damningen från sågspill- och returkipshanteringen, skall ha utförts senast den 31 augusti 2006.
4. Gipskontaminerade hårdgjorda ytor skall rengöras regelbundet, huvudsakligen en gång per vecka.
5. Gipsnivån i lossningsfickan skall vara sådan att ljudnivåerna och damningen vid lossningen minimeras.
6. Lagret av returkips skall senast den 31 december 2006 flyttas från nuvarande plats till en lämpligare plats. Den nya platsen skall väljas i samråd med tillsynsmyndigheten.
7. För trafiken inom verksamhetsområde gäller att försiktig körning skall tillämpas kvälls- och nattetid.
8. Buller från fartygslösning/lastning och fasta bullerkällor skall senast

den 31 december 2006 begränsas så att inte högre ekvivalent ljudnivå uppkommer som riktvärde* utomhus vid närmaste bostäder än

- 50 dB(A) dagtid (kl. 07-18)

- 45 dB(A) kvällstid (kl. 18-22) samt lördag, söndag och helgdag (kl. 07-18)

- 40 dB(A) nattetid (kl. 22-07)

- Momentana ljud nattetid (kl. 22-07) får som riktvärde* maximalt uppgå till 55 dB(A) vid bostäder.

Fram till och med den 31 december 2006 får den ekvivalenta ljudnivån uppgå till en nivå som är 5 dB(A) högre än vad som anförts ovan, vilket motsvarar riktvärdet* för befintlig industri.

9. Kemiska produkter samt farligt avfall skall förvaras och hanteras på sådant sätt att eventuellt läckage och spill inte kan förorena mark och vatten.
10. Oljehaltigt avloppsvatten från verkstads- och serviceutrymmen samt tvätthall och truckgarage skall före avledning till det kommunala spillvattennätet passera oljeavskiljare som är dimensionerade så att utgående vatten innehåller högst 50 mg/1 mineralolja och även i övrigt uppfyller Håbo kommuns regler och riktlinjer för olje- och fettavskiljare.
11. Dagvattenutloppet i hamnen skall vara försett med läns för att förhindra spridning av eventuell olja och andra flytande föroreningar.
12. Beredskap samt utrustning för sanering av oljespill från fartyg skall finnas lättillgängligt.
13. Vid byte av brännare skall låg NO_x-teknik användas.

* Med riktvärde avses ett värde som, om det överskrids, ålägger verksamhetsutövaren att vidta åtgärder så att villkoret inte överskrids och förhindrar att överskridandet upprepas.

Utredningar under en fortsatt prövotid

Länsstyrelsen uppskjuter med stöd av 22 kap. 27 § jämfört med 19 kap. 5 § första stycket punkt 10 MB frågan om vilka slutliga villkor som ska gälla för den diffusa damningen vid verksamheten, för utsläpp av kväveoxider (NO_x) och för energianvändningen vid verksamheten.

- U1. Under prövotiden skall Gyproc AB utreda vilka ytterligare möjligheter som finns för bolaget att minska påverkan från den diffusa damningen på närliggande bostadsbebyggelse. Utredningen bör även belysa de kostnads och miljömässiga aspekterna av olika åtgärdsförslag. De boende bör involveras i bolagets arbete med att hitta bästa metod för att minska den

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

4 (27)

2006-01-26

Dnr: 551-3634-03

diffusa damningen. De boende bör informeras om bolagets planer och kunna fungera som referensgrupp vid prov av lämplig metod.

U2. Under provotiden skall Gyproc AB ta fram en energiplan innehållande

- en utredning av de faktiska förhållandena vad gäller energianvändning,
- förslag på åtgärder som syftar till att optimera energianvändningen, och
- strategier för att minska/ komma ifrån användningen av olja för torkning av gipsplattor.

Utredningarna U1 och U2 samt förslag på slutliga villkor skall ges in till Länsstyrelsen senast den 31 december 2007.

U3. Gyproc AB skall utreda vilka möjligheter som finns att på befintliga brännarutrustningar och dess system göra förändringar för att minska utsläppen av kväveoxider.

Utredningen U3 samt förslag på slutligt villkor i denna del skall ges in till Länsstyrelsen senast den 31 december 2006.

Till dess Länsstyrelsen beslutar något annat skall följande provisoriska föreskrifter gälla.

P1. Diffus damning ifrån lossning, upplag, vägar och transporter skall begränsas så långt som möjligt.

P2. Gyproc AB skall fortlöpande arbeta med att minska energiförbrukningen, exempelvis genom att vidta åtgärder i processen – och där så är teknisk och ekonomiskt möjligt – återvinna eller återanvända energi.

Igångsättningstid

Fråga är om pågående verksamhet, varför förordnande av igångsättningstid enligt 22 kap. 25 § MB inte är relevant.

Särskilda upplysningar

Detta tillstånd befriar inte Gyproc AB från skyldigheten att iaktta vad som gäller enligt andra bestämmelser för den anläggning eller verksamhet som tillståndet avser. Gyproc AB skall fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka och förebygga olägenheter för människors hälsa och miljön (26 kap. 19 § MB) samt i övrigt iaktta vad som sägs i förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll om vad som bl.a. gäller driftstörningar.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

5 (27)

2006-01-26

Dnr: 551-3634-03

Varje år före utgången av den 31 mars skall miljörapporten inges till tillsynsmyndigheten (26 kap. 20 § MB). Miljörapporten skall utformas i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrift NFS 2000:13 om miljörapporter för tillståndspliktiga verksamheter. Enligt 2 kap MB gäller vissa allmänna hänsynsregler som skall iakttas. Särskilt erinras om 2 kap. 6 § MB vari föreskrivs om skyldigheten att undvika sådana kemiska produkter som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med sådana produkter som kan antas vara mindre farliga.

Ändring av verksamheten kan kräva nytt tillstånd eller anmälan i enlighet med 5 och 21 §§ förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Bedrivs miljöfarlig verksamhet av annan än den som meddelats tillståndet, skall den nye verksamhetsutövaren enligt 32 § samma förordning snarast möjligt upplysa tillsynsmyndigheten om det ändrade förhållandet.

Avgift för prövning och tillsyn av miljöfarlig verksamhet skall enligt 2 kap. 1 § förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken betalas av den som bedriver miljöfarlig verksamhet som anges med beteckningen A eller B i bilagan till förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Om verksamheten i sin helhet eller någon del av denna upphör skall detta i god tid före nedläggning anmälas till tillsynsmyndigheten. Gyproc AB ansvarar för att undersöka om mark- och vattenområden, byggnader och anläggningar är så förorenade att de kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön och i så fall även ansvara för att efterbehandling sker (10 kap. MB).

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Den verksamhet som Gyproc AB bedriver i Bålsta anlades år 1964. Anläggandet av fabriken krävde då ingen miljörättslig prövning. Det var först genom miljöskyddslagen (1969:387), som trädde i kraft den 1 juli 1969, som sådan tillståndsplikt, dvs. för anläggande, infördes i svensk rätt. Genom MB med följdlagstiftning, som trädde i kraft den 1 januari 1999, tillkom miljörättslig tillståndsplikt även för själva driften av anläggningen. Enligt punkten 2 övergångsbestämmelserna till förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd skall den som bedriver miljöfarlig verksamhet för vilken krav på tillstånd till driften införs genom MB med följdlagstiftning senast den 31 december 2006 ha kommit in till tillståndsmyndigheten med en ansökan om sådant tillstånd. I förevarande fall gäller det ovan anförda den av bolaget bedrivna tillverkningen av gipsskivor (prövningskod 26.62-1) men även avseende den av bolaget bedrivna hamnen (prövningskod 63.22-1).

Ansökan med åtaganden och yrkanden

Gyproc AB (nedan kallat Bolaget) har ansökt om tillstånd enligt 9 kap. MB till fortsatt och planerad verksamhet (tillverkning av gipsskivor, hamnverksamhet m.m.) på fastigheten Bista 4:27 i Bålsta, Håbo kommun. Ansökan avser en produktion av 25 milj. m² gipsskivor per år.

Bolaget yrkar på följande villkor

1. Buller från verksamheten inklusive hamnen skall begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå som riktvärde utomhus vid närmaste bostäder än
55 dB(A) dagtid (kl. 07-18),
50 dB(A) kvällstid (kl. 18-22),
50 dB(A) sön- och helgdag (kl. 07-18), och
50 dB(A) nattetid (kl. 22-07).
2. Kemiska produkter samt farligt avfall skall förvaras och hanteras på sådant sätt att eventuellt läckage och spill inte kan förorena mark och vatten.
3. Stoffemissionerna från slangfiltren får inte överstiga 50 mg/m³ norm torr gas, räknat som månadsmedelvärde över drifttiden.
4. Vid slangbrott eller annat omfattande haveri i gasreningsutrustningen för kalcinering och torkning får driften fortsätta tills kontrollerat stopp kan ske utan risk för skador på material eller processutrustning.
5. Diffus damning ifrån lossning, upplag, vägar och transporter skall begränsas så långt som möjligt.
6. Oljehaltigt avloppsvatten från verkstads- och serviceutrymmen samt tvätthall och truckgarage skall före avledning till det kommunala spillvattennätet passera oljeavskiljare som är dimensionerade så att utgående vatten innehåller högst 50 mg/l mineralolja och även i övrigt uppfyller Håbo kommuns regler och riktlinjer för olje- och fettavskiljare.
7. Förorening av dagvatten skall minimeras genom regelbunden rengöring av gipskontaminerade hårdgjorda ytor. Dagvattenutloppet i hamnen skall vara försett med läns för att förhindra spridning av eventuell olja och annan flytande förorening.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

7 (27)

2006-01-26

Dnr: 551-3634-03

8. Gyproc skall arbeta aktivt för att minska miljöbelastningen från transporter genom att använda fordon med bästa möjliga miljöklass och så låga utsläpp som möjligt.
9. Bolaget bör sträva mot att minska energiförbrukningen, exempelvis genom att vidta åtgärder i processen och – där så är teknisk och ekonomiskt möjligt - återvinna eller återanvända värme.
10. Verksamheten i hamnen skall bedrivas så att störningar i form av buller, damning eller andra olägenheter minimeras. Vid behov skall åtgärder vidtas i syfte att förhindra att spill av gips eller andra föroreningar tillförs Mälaren.
11. Beredskap samt utrustning för sanering av oljespill från fartyg skall finnas lättillgängligt i hamnen.
12. Bolaget skall upprätta nytt kontrollprogram för verksamheten som inges till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter laga kraft vunnet beslut.

Samråd

Bolaget har haft samråd med Länsstyrelsen och miljö- och samhällsbyggnadsavdelningen i Håbo kommun. Företaget har informerat närboende och närliggande företag genom utskick och annons i Annonsbladet och EnköpingsPosten. Synpunkter på verksamheten har framförts till bolaget från närboende och närliggande verksamheter. Synpunkterna har rört frågor om

- damning,
- övriga luftföroreningar från torkanläggning och transporter,
- buller från torkanläggningen, fartyg, fordon och kranar,
- gipsens innehåll av eventuella föroreningar,
- eventuell påverkan på vattenkvalitet och bottensediment i Mälaren, och
- önskemål om ett informationsmöte vid en annan tidpunkt.

Länsstyrelsen beslutade den 30 oktober 2002 (dnr. 2410-8908-02) att verksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Det utökade samrådet genomfördes som ett informationsmöte den 12 november 2003. Följande intressenter fick kallelse till mötet. Sjöfartverket, Naturvårdsverket, Fiskeriverket, Kammarkollegiet, Socialstyrelsen, Håbo kommun, Mälarens Vattenvårdsförbund, Stockholm Vatten AB, Friluftsförbundet, Fältbiologerna S-U-G, Greenpeace, Svenska Naturskyddsföreningen i Enköping, Håbo Båtsällskap, närbelägna industrier och boende i Fånäs och Aronsborg. Annonser har införts i Enköpingsposten och Bålstabladet.

Följande frågeställningar som bör vara med i MKB:n togs upp.

- var avleds verkstädernas golvavlopp,
- olja vid strandkanten,
- svampangripna fiskar i viken,
- bolaget bör redovisa luftutsläppen från verksamheten,
- buller även redovisning av åtgärder för att klara riktvärdena för nyetablerad industri,
- bolagets lastbilstransporter på Kalmarleden bör redovisas om den utgör en större del av trafiken,
- flyttning av hamnen 300 meter söderut,
- fartygen bör kunna ligga och vänta på lossning längre ut i viken, och
- anslutning av el till fartygen.

Ärendets handläggning

Ansökan med miljökonsekvensbeskrivning kom in till Länsstyrelsen den 24 februari 2004.

Ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen har kungjorts i EnköpingsPosten den 16 juni 2004. Ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen har även i juni 2004 varit införd i Enabygdens Reklam AB.

Länsstyrelsen har genomfört ett remissförfarande med miljö- och teknikförvaltningen i Håbo kommun (Miljö- och hälsa, Bygg- och plan, Miljöteknik Energi, VA-verket och Räddningstjänsten), Fånäs Väg & Fastighetsägareförening. Kungörelse har skickats till Naturvårdsverket, Sjöfartsverket, Fiskeriverket, Kammarkollegiet, Stockholm Vatten AB, Mälarens Vattenvårdsförbund, och boende i närområdet.

Yttranden har kommit in från Tillståndsnämnden i Håbo kommun, Fiskeriverket, Fånäs fastighetsägareförening ekonomisk förening och från boende i närområdet

Bolaget har fått del av och bemött vad som anförts i yttrandena.

Offentligt sammanträde hölls den 27 september 2005 i Gyproc AB:s lokaler.

Bolaget har fått del av Länsstyrelsens beslut i ärendet och har beretts tillfälle att komma in med synpunkter. Bolaget har yttrat sig.

BOLAGETS TALAN

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

9 (27)

2006-01-26

Dnr: 551-3634-03

Bolaget begär tillstånd till fortsatt och planerad verksamhet vid bolagets anläggning i Bålsta. Tillstånd söks för en produktion av 25 milj. m² gipsskivor per år.

Bolagets anläggning invigdes år 1964 och den ägs numera helt av den engelska gipsskivekoncernen BPB plc. Verksamheten i Bålsta är en egen resultatenhet med egen administration och VD. I verksamheten arbetar drygt 100 personer.

Produktionen sker i 3- eller 4-skifts drift med cirka 220 skiftdagar per år. Lossning av fartyg samt utlastning sker i 2-skift medan dagtid tillämpas för övriga verksamheter.

Anläggningen är lokaliserad centralt i förhållande till befolkningscentra för att därigenom minimera transporter av gipsskivor till och från kunder, 45 % av allt gods levereras inom Mälarenregionen. Tillgången till hamn vid Mälaren är en förutsättning för att kunna transportera stora mängder gips på ett kostnadseffektivt och miljömässigt acceptabelt sätt. Detaljplan finns av vilken framgår att fastigheten ligger inom område planlagt för industri. Närmaste bostadsbebyggelse är belägen cirka 175 meter söder om anläggningen medan ett större bostadsområde har sin yttre gräns cirka 600 meter nordost om verksamheten. En småbåtshamn finns cirka 300 meter norr om anläggningen. I övrigt finns andra industrifastigheter i omgivningen. Uttalade områden av riksintresse avseende kulturminnen, naturvård eller friluftsliv finns inte i anslutning till verksamhetsområdet enligt gällande översiktsplan.

Två större hamnanläggningar är lokaliserade till vikens nordvästra delar (Cementa och Gyproc). Längre in i vikens nordvästra-norra del finns två båtklubbar med ett flertal bryggor. Längst in i viken rinner Bålstabäcken ut som avleder en stor del av dagvattnet från de centrala delarna av Bålsta. Vidare finns en hamnanläggning i vikens nordöstra del i anslutning till Granngårdens silo. Här finns också en ångbåtsbrygga som huvudsakligen används för turisttrafik.

Vid anläggningen sker tillverkning av olika typer av gipsskivor. Huvuddelen av råvarorna är naturgips, industrigips, kartong, skummedel och stärkelse. Trasiga och kasserade gipsskivor samt gipsspill kan också återanvändas i processen, s.k. returkips. Gipsen lossas från båtarna med kran och skopa i egen hamnanläggning och via transportband förs den vidare och lagras i utomhuslager som rymmer cirka 35 000 ton och i inomhuslager som rymmer cirka 30 000 ton. Naturgipsen lagras utomhus medan industrigips och mald returkips måste lagras under tak. Gipsblandningen transporteras in via band, mals och torkas i en oljeeldad kul-kvarn. Under torkning och malning blåses uppvärmd luft genom kvarnen. Det fina materialet som finns i cirkulationsluften avskiljs i två cykloner med efterföljande

slangfilter. Gipsen kalcineras till stuckgips vid cirka 150°C. Därefter kyls gipsen och siktas innan den lagras i två silos.

Stuckgipsen blandas i en mixer med vatten från Mälaren och tillsatsmedel. Massan formas därefter mellan gipsskivans fram- och baksideskartong till ett ”skivämne”. Tillsatsmedlen är bl.a. stärkelse för att binda kartongen till gipskärnan, skummedel för att göra massan porös samt accelerator (mald torkad gips) och retarder för att styra gipskärnans bindning.

Överskottsvattnet som inte återbundits i gipsen avdunstar genom torkning i en oljeeldad tork där rökgaserna från förbränningen leds via kanalsystem till torken. Oljeförbrukningen för torkningen uppgår till cirka 6 000 m³/år (cirka 250 000 GJ). Förbränningsgaser, frisk luft och returluft från torkens tre zoner blandas, varpå den fuktiga frånluften och rökgaserna ventileras till omgivningen. I anläggningen finns också helautomatiska såg- och paketeringslinjer.

För närvarande planeras inga genomgripande förändringar av verksamheten vid anläggningen i Bålsta. Variationer i produktmix med tillhörande förbrukning av råvaror kan dock förekomma. Följande projekt ligger för närvarande på planeringsstadiet men beräknas komma till utförande inom de närmaste åren.

- Kapacitetsökning av gipstork,
- tillverkning av brandhärdig skiva,
- återvinning av energi, och
- mottagning av gipsavfall från rivning och ombyggnad av fastigheter.

Hamnen

Samtliga fartyg som anlöper Bolagets hamn går in i Mälaren via Södertälje kanal med lots.

Vid lossning av gips från fartyg uppstår visst spill som i huvudsak begränsas till området mellan stranden och piren. Efter lossningens slut bedöms om muddring behöver göras. I förekommande fall muddras då de översta lagren med hänsyn till att det ligger vattenledningar på botten. Arbetet sker med egen personal och med hjälp av den kran som finns på plats. Därutöver förekommer viss diffus damning vid lossning av naturgips. Det spill som uppstår verkar tämligen snabbt lösas i Mälarvattnet. Den teoretiska lösligheten uppgår till cirka 2 kg kalciumsulfat-hydrat/m³ och lösligheten förändras inte nämnvärt med temperaturen. Förekomst av gips utanför hamnen har inte kunnat styrkas genom den bottenundersökning som genomförts. Större mängder gips som spills innanför piren tar dock mycket lång tid att lösas upp då ytan är jämförelsevis liten i förhållande till mängden samt att viss inaktivering av ytskiktet kan ske. Metallhalter som uppmätts utanför

Bolagets pir var låga till måttliga och kan inte direkt kopplas till Bolagets verksamhet.

I samband med det utökade samrådet framkom önskemål om att studera en eventuell flyttning av hamnen några hundra meter söderut. Bolagets slutsats är att en flytt medför mycket höga kostnader som inte kan anses rimliga i förhållande till nyttan av att flytta hamnanläggningen till föreslagen plats.

De dominerande miljöproblemen vid verksamheten är utsläpp till luft, transporter, energiförbrukning samt buller.

Utsläpp till luft

Utsläppen till luft utgörs framförallt av gipspartiklar men även svavel- och kväveoxider samt koldioxid. Gipspartiklarna kommer från diffus damning till största delen från i fallande skala,

- transportör av sågspill och returgips till lager,
- transportvägar,
- transportör av naturgips till lager,
- lossning av naturgips med kran till lossningsficka,
- upplag av naturgips, och
- upplag av industrigips.

För begränsning av emissioner till luft från produktionen använder Bolaget textila spärrfilter, vilka ger mycket låga utsläpp av stoft. Svavel- och kväveoxider samt koldioxid härrörande från förbränning av olja uppgår till cirka 20 ton svavel, 38 ton kvävedioxider och 22 000 ton koldioxid, allt per år.

Transporter

Råmaterialet i form av gips och kartong fraktas i huvudsak på fartyg, cirka 30 - 45 fartyg per år. Bolaget har idag en kontrakterad transportör som är Södra Skogsägarnas T/C-fartyg M/V Forester för transport av naturgips från Spanien. Fartyget är ett av få fartyg utrustade med katalysator som trafikerar denna rutt. Dessutom drivs fartygets motorer med lågsvavligt bränsle. Idag går cirka 70 % av transportererna med naturgips med fartyget M/V Forester. Utöver detta beställs transporter vid behov. Tillgången på katalysatorutrustade fartyg som trafikerar Mälaren är idag mycket begränsad bl.a. på grund av slussen i Södertälje som begränsar storleken på fartygen. En allt mindre del av de moderna fartygen som trafikerar Medelhavet-Östersjön kan idag passera genom Södertälje. När det gäller importen av industrigips finns det mycket få fartyg som trafikerar Östersjön som är utrustade med katalysatorer på grund av att fartygen ofta är mer än 20 år gamla.

Transport av övrigt gods till anläggningen sker med lastbil. Antalet leveranser med lastbil till anläggningen är cirka 40 - 70 lastbilar/dag och från anläggningen är det cirka 40 - 60 lastbilar/dag. Därtill kommer mindre transporter med paketbil cirka 5 - 20 per dag. Befintliga transportvägar för tyngre fordon till och från anläggningarna är E18, Södra Bålstaleden och Kalmarleden. Transporterna till och från Bolagets anläggning står för cirka 1,0–1,6 % av den totala trafiken på vägsträckan och för cirka 12-20 % av de tunga transporterna.

Energiförbrukning

Energiförbrukningen uppgår till över 100 GWh/år, cirka 80 % från förbränning av olja medan resterande cirka 20 % utgörs av elektrisk energi. Interna transporter utgör cirka 1 % av den totala energiförbrukningen. Tillverkning av gipsskivor är relativt energikrävande då stora mängder vatten måste avdunstras. Återvinning av energi sker i första hand i kalcineringen och torken och uppgår till cirka 10 % av total energianvändning. En övergång till biobränsle (pellets) skulle enligt Bolagets beräkningar innebära en investering runt 100 miljoner i form av en ny panna och ny torkutrustning. Dessutom skulle det bli 5 miljoner kronor dyrare per år än att fortsätta elda med olja. En övergång till flis skulle sänka bränslekostnaden med hälften men skulle ge väsentligt högre kostnader för panna och bränslehantering. Tekniken är enligt bolaget oprövad i denna applikation och förutsätter tillgången till ett fjärrvärmenät.

Buller

Verksamheten ger upphov till viss bullerstörning och klagomål har förekommit från närbelägna bostadsområden. Bullret uppkommer främst i hamnområdet i samband med lossning av gips och andra varor. Lossning av gips kan ta alltifrån 15 till cirka 35 timmar. Tiden varierar beroende på gipslastens storlek. Fartyg anlöper och avgår under hela dygnet. Buller uppkommer även från fartygen när de ligger vid kaj. Huvudsaklig bullerkälla när fartygen ligger vid kaj är de hjälpmotorer som används för drift av generatorerna för elförsörjningen ombord. Enligt folk inom rederibranschen bullrar nyare fartyg mer än de äldre pga. att hjälpmaskineriet numera placeras högre upp i skrovet vilket leder till ökade bullernivåer. De bullerutredningar som gjorts vid Bolagets hamn tyder heller inte på att äldre fartyg bullrar mer.

För att kunna elansluta fartygen krävs en ny elstation nere i hamnen. Den totala kostnaden för en sådan åtgärd uppskattas till cirka 2,5 miljoner kronor. För att minimera störningarna för de boende ligger de fartyg som väntar på att få lossa på redan längre ut i Kalmarviken och väntar. Bolaget har ansökt hos Sjöfartsverket om denna åtgärd.

Bullermätningar och beräkningar har utförts som visar att verksamheten klarar det riktvärde för buller enligt Naturvårdsverket som gäller för befintlig industri. Installation av ljudfällor och andra bullerdämpande åtgärder har också vidtagits i enlighet med rekommendationer från konsulten.

En intern utredning av möjliga åtgärder för att begränsa ljudnivåerna vid lossning av gips visar att ljudet sjunker betydligt om gipsnivån i lossningsfickan höjs med cirka en meter.

Utsläpp till vatten

Till spillvattennätet avleds förutom sanitärt vatten även mindre mängder processavloppsvatten motsvarande ett genomsnittligt flöde på 2 m³/h som härrör från kemikaliehantering, spolning av golv vid våtupplösning och mixer samt vid oplanerade stopp i produktionen. Oljeavskiljare finns installerade på spillvattnet från mekaniskverkstad, tvätthall, truckverkstad, kompressorrummet och fettavskiljare från köket. Samtliga avskiljare har försetts med larm.

Förorenat processavloppsvatten, med undantag för surt kondensat, uppkommer inte under normal produktion. En automatisk pH-justering av kondensatet har installerats varför utsläpp av kondensatet till dagvattnet kan ske. Under normala driftförhållanden återanvänds allt kondensat i produktionen.

Dagvatten avleds i ett separat ledningssystem till Mälaren. Avledning sker endast i en punkt belägen cirka 30 meter söder om hamnen. Dagvattnet utgörs i huvudsak av regnvatten från tak och andra hårdgjorda ytor samt kylvatten. Föroreningsnivån i dagvattnet bedöms generellt som låg. Rutiner finns dock för regelbunden rengöring av hårdgjorda ytor (främst körvägar), vilket minimerar andelen material som tillsammans med regnvatten avleds till dagvattensystemet. En tydlig påverkan av olja kan dock konstateras utanför dagvattenutloppet. Utbredningen bedöms dock som begränsad.

Råvaror och kemikalier

Naturgipsen kommer från Spanien och industrigipsen som är en restprodukt från kraftverkens rökgasrening kommer för närvarande från Tyskland och Danmark. Gips (kalciumsulfatdihydrat) är ett naturligt förekommande mineral som är svårlösligt i vatten (lösligheten är cirka 1,9 g/l vid 20°C). Förutom till gipskivor används kalciumsulfat som livsmedelstillsats (E 516) och som färgämne i kosmetika. Tillgängliga toxikologiska data visar att gips inte är giftigt för mark- och vattenlevande organismer. LC50-värdet för råtta, oralt intag, är > 3000 mg/kg kroppsvikt. Giftigheten för fisk (Bluegill, *Lepomis macrochirus*), LC50, 96 h, uppgår till 876 mg/l och för *Daphnia*, 48 h, uppgår till 30 000 mg/l.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

14 (27)

2006-01-26

Dnr: 551-3634-03

Innehållet av främmande ämnen kan variera något över tiden, för industrigipsens del beroende på bränslets sammansättning. Från varje fartyg, cirka 20 st per år, tas prov ut. Proverna blandas för att två gånger om året skickas till England BPB för analys av sammansättningen och det genomsnittliga föroreningsinnehållet. De föroreningar som detekterats förekommer alltid i ytterst låga nivåer som ligger nära eller under respektive analysgräns. Resultatet visar att halterna är jämförbara med de i naturgips och medelhalter av dessa ämnen i jordskorpan.

Oljan lagras i två cisterner inom området. Den ena är på 5 000 m³ och används för lagring av eldningsolja 5. Den andra rymmer 125 m³ och används för lagring av eldningsolja 1. Båda cisternerna är oinvallade men har påkörningsskydd. Ammoniak och natronlut lagras inomhus.

Avfall

Inom verksamheten produceras såväl konventionellt avfall som farligt avfall. Rutiner för sortering av avfall för återvinning/återanvändning har etablerats i samarbete med respektive entreprenörer/transportörer. Kassationer i tillverkningen krossas och siktas i särskild anläggning och återförs sedan i produktionen. Även kartongrester i skivtillverkningen återvinns. Farligt avfall hanteras i enlighet med bestämmelserna i avfallsförordningen (2001:1063).

Alla fartygen måste meddela om restmaterial skall lämnas i Bolagets hamn. För mottagande av olja/oljehaltigt vatten samt sanitärt vatten måste hamnansvarig meddelas cirka 24 timmar innan fartyget anländer hamnen. Sanitärt och oljehaltigt vatten hämtas av Ragn-Sells slamsugningsfordon. Avfallsmottagningen från fartygen sker genom att Bolaget ombesörjer uppställning av containrar och behållare på kajen.

Riskbedömning

I syfte att minimera risken för okontrollerade utsläpp genom slanghaveri har rutiner för okulär kontroll av spärrfiltren upprättats. Okulär kontroll genomförs varje vecka. Bolaget har även ett serviceavtal som innebär att alla filter inspekteras tre gånger per år varvid eventuella upptäckta fel åtgärdas.

Förorenad mark

Under hösten 2002 upptäcktes ett oljeläckage i mark pga. trasiga rörledningar samt en otät oljeavskiljare vid tanken för E01. Saneringen inleddes omgående och förorenat grundvatten pumpades upp.

Nollalternativet

Nollalternativet innebär i detta fall att anläggningen i Bålsta läggs ned eftersom nuvarande verksamhet saknar tillstånd för fortsatt drift. Eftersom det är

efterfrågan (i huvudsak) bostadsbyggandet som styr produktionsnivån kommer med största sannolikhet de produkter som då inte tillverkas i Bålsta att produceras vid en annan anläggning i Sverige eller utomlands. Ur ett hushållningsperspektiv innebär detta ingen skillnad då motsvarande naturresurser tas i anspråk i samma omfattning fast på en annan plats. Miljöeffekterna av förekommande produkttransporter kommer att öka väsentligt då avståndet till andra befintliga gipsskivefabriker är betydligt längre för den relativt sett stora marknad som är belägen runt Bålsta. Flyttning av hela verksamheten skulle kosta i storleksordning mellan 500-700 milj. kronor. Alternativa utformningar är inte aktuella med tanke på att verksamheten är befintlig.

YTTRANDEN

Fiskeriverket lämnar följande synpunkter.

- Vid lossning bör spill av gips undvikas, då det innehåller svavel. Svavel bidrar till att försura sjöar och vattendrag. Åtgärder för detta bör vidtas.
- Verksamheten bör leda sitt dagvatten till det kommunala avloppsnätet, tills man hittat en annan lösning (sedimentationsdammar/våtmarker), för att rena dagvattnet innan det leds till recipienten. Detta då dagvattnet innehåller höga halter av metaller, kolväten etc.
- Metaller har en avsevärd effekt på fisk och leder ofta till fiskdöd, gälarna sätts igen (fisken kvävs). Ofta är metaller också bioackumulerbara (dvs. lagras in hos fisk).
- De platser där kemikalier förvaras bör vallas in, för att säkerställa att inga onödiga utsläpp till mark och vatten sker.
- Ett kontrollprogram för vattenuttaget och kylvattensutsläppets påverkan på recipientens fauna och flora, bör utformas i samråd med tillsynsmyndigheten.
- Fiskeriverket saknar i det nuvarande materialet uppgifter, om verksamhetens påverkan på recipienten och dess fauna.

Tillståndsnämnden

Tillsynsmyndigheten anser att en del av de föreslagna villkoren inte är tillräckligt tydliga och är därför svåra att följa upp som t.ex.

- Villkor 5, som säger att diffus damning ifrån lossning, upplag, vägar och transporter skall begränsas så långt som möjligt.
- Villkor 9 där det framgår att bolaget bör sträva mot att minska energiförbrukningen exempelvis genom att vidta åtgärder i processen och där så är teknisk och ekonomiskt möjligt återvinna eller återanvända värme.
- Villkor 10, som säger att verksamheten i hamnen skall bedrivas så att störningar i form av buller, damning eller andra olägenheter minimeras. Vid

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

16 (27)

2006-01-26

Dnr: 551-3634-03

behov skall åtgärder vidtas i syfte att förhindra att spill av gips eller andra föroreningar tillförs Mälaren.

Buller från verksamheten och hamnen är en av de saker som närboende upplever som störande. Tillsynsmyndigheten anser att företaget inte skall ge upphov till högre ljudnivåer än de riktvärden som gäller för nyetablering av industrier (enligt SNV RR 1878:5 rev, 1983).

Frågan om hur en ökad mängd transporter skall kunna genomföras utan att medföra en ökad störning för närboende, främst ur bullersynpunkt, bör beaktas vid tillståndsgivningen.

Tillsynsmyndigheten anser att företaget så långt som möjligt skall åtgärda de källor som orsakar den diffusa damningen. Detta eftersom boende i närområdet upplever damningen som störande. Vidare anser tillsynsmyndigheten att det i tillståndet skall ställas krav på när de olika åtgärderna skall vara vidtagna. Vid en större produktionsmängd som medför ökade totala utsläppsmängder av stoft, kan kravet på 10 mg/m³ norm torr gas anses vara motiverat. Tillsynsmyndigheten anser att det kan vara befogat att Länsstyrelsen i tillståndet skriver ett villkor där kravet på stoftutsläpp via filtren är 10 mg/m³ norm torr gas ställs när produktionsmängden per år är betydligt större än dagens produktion. Av villkoret bör det tydligt framgå vid vilken produktionsmängd per år som kravet på 10 mg/m³ norm torr gas skall gälla.

Vid lossning av gips med hamnkran från fartyg hamnar en del gips i vattnet mellan piren strandkanten. Tydliga avlagringar av gips kan ses på botten mellan piren och strandkanten. I kompletteringen av tillståndsansökan har företaget presenterat två alternativ till hur spillet av gips kan minskas. Det ena är att bygga ett däck mellan piren och strandkanten och det andra är att muddring utförs efter avslutad lossning. Tillsynsmyndigheten anser att gipset i första hand skall förhindras att hamna i vattnet.

Tillsynsmyndigheten anser att det i tillståndet skall ställas krav på en åtgärdsplan där det framgår vilka åtgärder som skall vidtas för att minska energiförbrukningen, samt för att återvinna eller återanvända värme. I åtgärdsplanen skall det även framgå när de olika åtgärderna skall vara utförda.

I Håbo kommun har Tekniska nämnden antagit en policy för tillämpning av Naturvårdsverkets allmänna råd 96:1 "Fordonstvätt, mål och riktvärden". I policyn framgår det att anläggningar, där antalet tvättar är färre än 5 personbilar eller färre än 1 lastbil per dygn, skall vara utrustade med en oljeavskiljare. Oljeavskiljaren skall vara dimensioneras så att utgående vatten innehåller högst

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

17 (27)

2006-01-26

Dnr: 551-3634-03

50 mg/l mineralolja (opolära alifatiska kolväten). För anläggningar där det tvättas ett större antal fordon ställs det krav på längre gående rening än oljeavskiljare. Bolaget har redan installerat en oljeavskiljare, varigenom vattnet från tvätthallen passerar innan det leds vidare till det kommunala spillvattennätet. Då mängden fordon som tvättas i hallen kan komma att förändras i framtiden anser tillsynsmyndigheten att villkoret antingen skall tas bort eller sammankopplas med en definition av hur många fordon som får tvättas i hallen under de förutsättningarna.

Boende upplever Bolagets verksamhet som mycket störande för boendemiljön. Buller uppkommer tidiga mornar och nätter från produktionen, den tunga lastbilstrafiken och hamnen, t.ex. slammer när skopan släpper last i plåtfickan och buller från fordon och transportörer inom industriområdet. Kraftiga smällar från fartygen när de stänger och öppnar lastluckor, dieselmotorer som går dygnet runt, fartygsreparationer, isbrytning etc. Trots att ljudnivån ibland inte är så hög så uppstår vibrationer som stör. *Boende* anser att bullret bör reduceras så att störningar nattetid och helger (fredag kl. 18.00 - måndag kl. 07.00) inte förekommer.

Dammstoff läggs sig över båtar, bilar, trädgårdsmöbler och fönster. Utsläpp sker även till luft från trafik, fartyg och processerna. Stora mängder gips släpps ut till vatten och detta befaras även påverka närliggande badplats.

Användandet av industrigips är oroande beroende på att man befarar att den innehåller skadliga ämnen som frigörs och släpps ut i luft och vatten vid bearbetningsprocessen.

Den ökande tunga lastbilstrafiken orsakar skador på fastigheterna på Kalmarleden och utgör en ökande olycksrisk för alla skolbarn som måste korsa transportvägen. Några anser att så höga krav borde ställas så att industrin tvingas flytta.

Fartygstrafiken kommer förmodligen också att öka när produktionen av gipsskivor ökar och detta medför direkta bullerproblem samt att risken för olyckor och utsläpp ökar. Även om bolaget inte har ett juridiskt ansvar så har de ett moraliskt ansvar att noggrant välja speditörer och att övervaka så dessa följer de riktlinjer och regler som gäller för respektive verksamhet. Även logistiken för hur fartygen anländer bör förbättras så att inte fartygen behöver ligga på redan och bullra ännu mer än när de ligger vid land. Många använder sjön (isen) även på vintern för fritidsaktiviteter och att bryta isrännor medför risker. Den kraft som isbrytarna har kan också med lätthet flytta/skada privata bryggfundament etc. som medför stora ekonomiska förluster för ägarna.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

18 (27)

2006-01-26

Dnr: 551-3634-03

Hur säkerställer Bolaget att avfall och latrin från fartygen tas omhand på rätt sätt. Isbrytning medför ännu mer fysiska och materiella risker.

BOLAGETS BEMÖTANDE

Bolagets verksamhet kännetecknas av ett relativt lågt förädlingsvärde men en stor känslighet för transportkostnader. Vid lokalisering av sådan verksamhet står ofta valet mellan att etablera sig vid råvarufyndigheten eller nära marknaden. Då det inte finns någon fyndighet med gips i Sverige så är etablering nära marknaden med tillgång till sjötransporter av avgörande betydelse. Etableringen år 1964 av fabriken i Bålsta bedöms även i dag till näst intill optimal. Transporter av gips och kartong med fartyg medför en lägre miljöbelastning än om dessa volymer skulle transporteras på väg. Skulle förutsättningarna för att bedriva verksamheten i Bålsta försämrats blir konsekvensen att gipsskivor kommer att transporteras på väg istället. Då gipsskivor är en produkt som kan återanvändas – gipsskivorna mals ned och kalcineras igen för att återigen bli stuckgips – är närheten mellan tillverkare och användare av avgörande betydelse. Ifall den närheten inte finns så är alternativet att lägga gipspillet på deponi eller att transportera gipsspillet på väg till en tillverkare någon annanstans.

Damning

Damning från sågspill- och returqipshanteringen kan förbättras med en typ av ”strumpa” som gipset lossas i. Damningen orsakas i detta fall främst av att materialet är mycket torrt jämfört med andra råvarutyper som hanteras inom området. Bolaget har för avsikt att påbörja installation av denna teknik under år 2005.

För att minska damning från hårdgjorda ytor har bolaget infört en rutin att sopning under befuktning skall ske så fort behov föreligger.

Vid en begränsning av emissionsnivån till 50 mg/m³ norm torr gas bedöms det genomsnittliga stoftutsläppet komma att uppgå till cirka 25 kg gips/dygn att jämföra med cirka 8 kg/dygn vid en gräns på 10 mg/m³ norm torr gas. Detta innebär en deposition av några enstaka mg/m² per dygn även om spridningen endast sker över några få km². Bolaget bedömer att en sänkning av stoftutsläpp från spärrfilter till 50 mg/m³ norm torr gas är möjlig utan att ge en orimlig ökning av kostnaderna för underhåll av filtren samt nyinvesteringar.

Det är endast naturgips som förorsakar damningsproblem vid lossning. Bolaget har undersökt ett system med s.k. självlossande fartyg. Ett sådant system kan inte användas då industrigipsen är valvbildande. Eftersom industrigipset är fuktigt och

naturgipset torrt blir det mycket komplicerat eller omöjligt att installera en helt sluten gipslossning som då måste kunna hantera båda typerna av material.

Transporter

Bolaget har låtit göra en trafikbullerberäkning vid en maximal produktion i anläggningen, dvs. vid en produktion av 25 milj. m² gipsskivor. Vid beräkningen antas att den tunga trafiken kommer att öka med 60 % jämfört med idag. Enligt beräkningen kommer inte en ökad mängd tung trafik på land att påverka den nuvarande ljudnivån. De övriga bullerkällorna dvs. produktionslokalerna samt fartygstrafiken kommer inte att öka ljudnivån. Fartygstrafiken kommer att bli mer frekvent men däremot ökar inte ljudnivåerna.

De fartyg som anlöper hamnen med gips kan anlända och avgå på olika tider på dygnet. Lossning av gips kan ta alltifrån 15 till cirka 35 timmar. Den effektiva tiden lossning sker är cirka 16 timmar per dygn i dag. Vid en eventuell begränsning av lossning till vissa tider på dygnet kommer den totala tiden i hamn att bli betydligt längre, upp till cirka 70 timmar. Då den huvudsakliga bullerkällan utgörs av fartygens hjälpmaskiner kommer tiden med förhöjd bullernivå att öka vid en sådan inskränkning av lossningstiden. Dessutom måste Bolaget betala fartygens stillestånd vilket innebär stora kostnader för Bolaget. Förutom detta kan logistiken vara svår eftersom det händer att flera fartyg anländer under ett dygn. Bolaget har ingen möjlighet att påverka när fartygen skall anlända eftersom fartygstransporten beställs och fartygen går i en rutt som bestäms av rederierna.

Att begränsa produktionstiden mellan fredag kl. 18.00 och måndag kl. 07.00 skulle innebära att tillverkningen minskar med ca 35 % jämfört med vad som är möjligt att producera. Eftersom bolaget har kapacitet i den befintliga anläggningen måste bolaget ha möjlighet att producera det som anläggningen i dagsläget klarar av. I annat fall kommer det troligen att leda till att verksamheten inte har en möjlighet att på sikt fortleva på platsen.

Energiförbrukning

Bolaget hushållar med elektrisk energi framförallt genom installation av frekvensomriktare för motorer, installation av kondensatorer för faskompensering vid större effekter samt genom installation av automatiska system för tändning och släckning av belysning, reglering av frånluftfläktar i värmesystem etc. Sammanfattningsvis kan konstateras att energiåtervinningen uppgår till cirka 10 % av total energianvändning. Industrigips är vid leveransen fuktig och kräver torkning redan i kvarnen för att undvika avsättningar och driftproblem. Möjligheten att utnyttja spillvärme för torkning av inmatad industrigips har utretts men beslut har ännu inte fattats i frågan. Planer finns dock på att utnyttja spillvärme från tillverkning för uppvärmning av bostäder i ett planerat, närbeläget

område. Huvudansvarig för projekt är kommunen och Graninge, vilket innebär att Bolaget inte kan påverka om projektet blir av eller inte. Bolaget har återigen tagit kontakt med Graninge för vidare diskussion.

Buller

De beräkningar och mätningar som hittills gjorts visar att den stationära verksamheten klarar de riktvärden som finns för nyetablerad industri. Ljud som domineras av frekvenser under 20 Hz upplevs som vibrationer och skakningar. Mätningarna visar att det lågfrekventa ljudet inte dominerar från fartygen vid lossning av gips, utan frekvenser i intervallet 500- 4 000 Hz dominerar.

Bullermätningar i samband med lossning av gips från tre olika fartyg visar att bolaget, vid de förhållanden som rådde vid mätningarna, precis klarade riktvärden på 40 dB(A) som gäller för nyetablerad industri. Dock kan bolaget med dessa mätningar inte garantera att 40 dB(A) innehålls vid samtliga lossningar av gips eller kartong, pga. att bolaget inte har möjlighet att påverka vilka fartyg som anlöper hamnen förutom kontrakterad transportör.

Bullermätning har skett cirka 35 meter från strandkanten bredvid Strandvägen 26. Den genomfördes kvällstid under tiden lossning av gips från fartyget M/V Forester pågick. Ljudtrycksnivån vid närmaste bostäder under lossningen av naturgips uppmättes till 45 dB(A), dock var bakgrundsnivån 44 dB(A). Man bör inte använda mätresultat om skillnaden i ljudnivån mellan uppmätt ljudnivå och bakgrundsnivån är mindre än 3 dB(A). Anledningen är att ljudnivåbidraget inte kan fastställas med tillräcklig noggrannhet. Bolaget motsätter sig inte att med alla rimliga åtgärder försöka eliminera de störningar som uppkommer i verksamheten, men att se detta som en nyetablering medför mycket höga krav och kan innebära sådana inskränkningar av driften att verksamhetens existens i Bålsta är i farozonen.

Hamnen

Bolaget har låtit utreda vad det skulle kosta att ansluta fartygen till el i hamnen. För att kunna ansluta fartygen till stationär kraftmatning krävs en ny elstation nere i hamnen. Den totala kostnaden för att genomföra detta arbete har uppskattats till cirka 2,5 miljoner kronor. Många fartyg är inte anpassade för att anslutas till landström, vilket innebär att flertalet fartyg måste använda hjälpmotorer även i fortsättningen.

Bolaget vill undvika fartygstransporter vintertid eftersom vintersjöfarten är i hög grad beroende av väder och vind. Oförutsedda förändringar i isläget kan medföra att rutten måste läggas om eller att fartygen samlas för konvojering. Bolaget har ett starkt ekonomiskt intresse av att hålla nere fartygstransporter vintertid. Vid en

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

21 (27)

2006-01-26

Dnr: 551-3634-03

maximal produktion kan isbrytning bli aktuell högst 3 gånger på en vinter. Bolaget är dock inte det enda bolag som använder sig av isbrytare i Kalmarviken. Det är Sjöfartsverket som ger tillstånd för att bryta isränna och de kräver att information går ut om ”varning för brytande av isränna” senast 24 timmar innan brytning. Enligt Sjöfartsverket har trafikleden till Bålsta inga restriktioner.

Fartyg som ligger och väntar på att få komma i hamn ligger redan nu längre ut i Kalmarviken trots att Sjöfartsverket ännu inte har svarat på bolagets skriftliga förfrågan i ärendet.

Råvaror och kemikalier

Gips löser sig i vatten, varvid kalciumjoner och sulfatjoner bildas. Sulfat kan under syrefria förhållanden ha en försurande verkan, men om dessa förhållanden inte uppkommer verkar inte sulfat i sig försurande. Då Mälarens vatten naturligen innehåller stora mängder sulfat innebär inte eventuellt spill vid lossning av gips någon risk för försurning av Mälaren.

Industrigips, som är en biprodukt vid rökgasrening, används världen över för att göra gips. Vissa fabriker tillverkar enbart gipsskivor från industrigips. Att återanvända industrigips är en fördel eftersom inga naturtillgångar tas i anspråk. Kvalitetskontroll av industrigips görs löpande. Gips är ett inert material och avger inga skadliga ämnen under bearbetning, montering eller vid användandet. Testmetoder och utvärdering är standardiserade för bl.a. vägg- och taksystem och omfattar dels en kemisk analys i klimatkammare, dels en bedömning av en testpanel. Bolagets gipsskivor är på motsvarande sätt testade och godkända med bästa resultat med avseende på utsläpp av gaser och partiklar.

Utsläpp till vatten

Bolaget uppskattar att de kommer att klara kravet på färre än 5 personbilar eller färre än en lastbil per dygn även om produktionen ökas i framtiden.

Avfall

Alla fartyg som anlöper Bolagets hamn betalar en hamnavgift. I hamnavgiften ingår en avfallskostnad, vilket innebär att det inte kostar mer för fartyget att lämna ifrån sig avfall. Allt avfall som uppstår på fartygen skall kunnas lämnas i hamnen. För mottagande av olja/oljehaltigt vatten samt sanitärt vatten måste hamnansvarig meddelas cirka 24 timmar innan fartyget anländer hamnen. Avloppsvatten från fartygens sanitära installationer hämtas av Ragn-Sells slamsugningsfordon. Fartygen har inte tillåtelse att släppa ut sanitärt vatten i Mälaren

OFFENTLIGT SAMMANTRÄDE

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

22 (27)

2006-01-26

Dnr: 551-3634-03

Vid det offentliga sammanträdet som hölls i Bolagets lokaler och som inleddes med en förevisning av verksamheten deltog representanter för Bolaget, konsulten, länsstyrelsen, kommunen och närboende. Följande framkom vid mötet.

Den diffusa damningen är den största orsaken till dammproblemen. Bolaget avser att flytta lagret av returkips vid hamnen till fältet som ligger närmare entrén, vilket kommer att bidra till en minskad spridning av gips på körytor och planer.

Genom att ha en högre nivå av gips i lossningsfickan kommer damningen och bullernivåerna från fickan att minska.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING

Vid den aktuella anläggning i Bålsta bedrivs flera var för sig prövningspliktiga miljöfarliga verksamheter. Tillverkningen av gips är tillståndspliktig enligt MB (prövningskod 26.62-1) med prövningsnivå B (prövas av länsstyrelsen). Hamnverksamheten är även den tillståndspliktig enligt MB (prövningskod 63.22-1) med prövningsnivå B (prövas av länsstyrelsen). Vidare är mellanlagringen av det farliga avfallet från fartygen i hamnen anmälningspliktig verksamhet enligt MB (prövningskod 90.005-2) med prövningsnivå C (prövas av den kommunal nämnden). Slutligen är även återvinningen av kasserade gipsskivor anmälningspliktig verksamhet enligt MB (prövningskod 37-2) med prövningsnivå C (prövas av den kommunala nämnden).

Den som bedriver miljöfarlig verksamhet får enligt 9 kap. 6 § sista stycket ansöka om tillstånd till verksamheten enligt MB även om det inte krävs tillstånd. Sålunda har Bolaget i förevarande fall ansökt om tillstånd även för ovannämnda anmälningspliktiga verksamheter. Länsstyrelsen prövar därför även frågan om tillstånd till mellanlagringen av det farliga avfallet från fartygen och tillstånd till återvinningsanläggningen i det aktuella ärendet.

Miljöbalkens mål och de allmänna hänsynsreglerna

Lokaliseringen

Enligt 2 kap. 4 § första stycket MB skall för verksamheten väljas en plats som är lämplig med tanke på MB:s mål (1 kap. MB) och på de grundläggande och särskilda bestämmelserna om hushållning med mark och vatten (3 och 4 kap. MB). Platsen skall väljas så att ändamålet kan uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Mark, vatten och fysisk miljö i övrigt skall användas så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning med material, råvaror och energi tryggas och

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

23 (27)

2006-01-26

Dnr: 551-3634-03

återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

En omlokalisering av verksamheten är inte ekonomiskt rimlig och en begränsning av verksamheten utöver vad som regleras i villkor och de åtaganden Bolaget gjort beträffande skyddsåtgärder bedöms inte vara miljömässigt motiverade.

Planförhållanden

Området omfattas av detaljplan (Bista industriområde) antagen av kommunfullmäktige i Håbo kommun den 13 juni 1994. Enligt detaljplanen är området avsett för industriändamål (J) och vattenområdet för hamnändamål (WV). Strandskyddet inom detaljplaneområdet har upphävts. Bolagets verksamhet strider inte mot detaljplanen.

Miljö kvalitetsnormer

Verksamheten medverkar inte till att någon miljö kvalitetsnorm överträds.

Motivering av villkor

Utsläpptill luft – stoft

Enligt Länsstyrelsens bedömning så är det till övervägande delen den diffusa damningen som ger upphov till klagomål från de närboende. Det är väsentligt att företaget inte åläggs att lägga ned resurser på utsläppen som går ut via de textila filtren utan att fokus läggs på den diffusa damningen. Länsstyrelsen bedömer att det varken är ekonomiskt rimligt eller miljömässigt motiverat att kräva en nivå på stoftutsläppen som är lägre än 50 mg/m³ norm torr gas för befintliga stoftavskiljare men vill samtidigt poängtera vikten av en god egenkontroll för att så långt som möjligt minimera stoftutsläppen från de fasta punktkällorna.

Textila spärrfilter bör ge mindre stoftutsläpp än 5 mg stoft per m³ torr gas. Vid byte eller nyinstallation av stoftavskiljare bör därför utsläppen bli mindre än för de äldre delarna. Villkoren för stoftutsläpp har därför skärpts för utbytt och nyinstallerad utrustning för stoftavskiljning.

På det offentliga sammanträdet framkom att den diffusa damningen är den största orsaken till dammproblemen. Bolaget avser därför att

- flytta lagret av returkips närmare anläggningen som krossar returkipsen, vilket kommer att bidra till en minskad spridning av gips på körytor och planer,
- ha en högre nivå av gips i lossningsfickan, vilket medverkar till att damningen och bullernivåerna från fickan kommer att minska, och
- installera en ”strumpa” vid sågspill- och returkips hanteringen för att minska damningen.

Länsstyrelsen anser att det är av betydelse att dessa tre åtgärder som Bolaget åtagit sig snabbt kommer till stånd och har därför valt att formulera dessa åtgärder som villkor. Ytterligare en åtgärd som är viktig för att minimera den diffusa damningen är att rengöra hårdgjorda ytor regelbundet och Länsstyrelsen har av den anledningen valt att reglera omfattningen.

När det gäller att hitta de effektivaste metoderna för att minimera den diffusa damningen så är det sannolikt så att en del kommer att lösas med de åtgärder som Bolaget kommer att vidta medan annat måste arbetas vidare med i form av justeringar i handhavandet av utrustning och ändringar i rutiner. Bolaget bör pröva olika åtgärder i samverkan med den närmast berörda personalen och tillsammans med de boende.

Informationen om vad Bolaget gör för att minimera damningen är en viktig fråga för de boende. De kan samtidigt kunna fungera som en referensgrupp till Bolaget i dess bedömning om den utförda åtgärden har effekt eller inte.

Kvävoxider, koldioxid och svavel

Bolagets torkugnar omfattas inte av NO_x-avgiften och heller inte av lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter. För den här storleken på förbränningsanläggningar finns inga bindande krav på utsläpp till luft. De mätningar av kväveoxider som utförts visar på halter mellan 70-170 mg/MJ. Förbränningstekniska åtgärder som optimering av styrning och drift av pannor samt utnyttjande av låg NO_x-teknik vid byte av brännare är sådana åtgärder som skall användas för att minimera NO_x-utsläppen. Istället för att ange ett riktvärde för NO_x-utsläppen uttryckt i mg/MJ har Länsstyrelsen begärt att Bolaget ska utreda vilka möjliga åtgärder det finns för att förändra befintliga brännarutrustningar och system för att minska utsläppen av kväveoxider från förbränning av olja.

Länsstyrelsen har inte bedömt att det är miljömässigt motiverat att sätta något villkor på utsläpp av svaveldioxid och svavelföreningar. Den olja som används är EO 1 och EO 5 med låg svavelhalt.

Energi

I Sverige har riksdagen bestämt att de svenska utsläppen av växthusgaser skall minska. Utsläppen av växthusgaser skall, i snitt för åren 2008-2012, vara minst fyra procent lägre än utsläppen år 1990. På längre sikt ska utsläppen minska betydligt mer. Regeringen har nyligen satt upp ett nytt mål för energipolitiken som innebär att Sverige skall bli först med att bryta oljeberoendet. Förutsättningar skall skapas för att bryta beroendet av fossila bränslen till år 2020, bl.a. skall nya pengar avsättas till klimatinvesteringsprogram i syfte att minska användningen av fossila bränslen.

All energianvändning påverkar miljön. Dock är el och värme från förnybara energikällor mindre miljöstörande jämfört med el- och värmeproduktion från fossila källor. Det energipolitiska målet för Sverige är att elförsörjningen skall tryggas genom ett energisystem som grundas på varaktiga, helst inhemska och förnybara, energikällor samt en effektiv energianvändning. Energianvändningen är störst inom industrisektorn som står för 40 % av landets energianvändning. Åtgärder för att minska energianvändning är bl.a. fortsatt energieffektivisering inom industrin.

Länsstyrelsen är av den uppfattningen att miljöpåverkan från energiförbrukningen utgör en av verksamhetens största miljöaspekter men är också det område där det finns en potential för förbättringar. Genom att successivt och på lite längre sikt hitta andra former för av energiförsörjning samt att i övrigt se över energiförbrukningen vid verksamheten skulle de miljökonsekvenser detta ger upphov till kunna minskas. Bolaget behöver därför ta fram en energiplanen i syfte att minska oljeberoendet och att få till ytterligare effektivisering av energianvändningen. Planen skall innehålla en utredning av de faktiska förhållandena vad gäller energianvändningen fördelat på energilag och på de största energiförbrukande enheterna t.ex. processer, uppvärmning, ventilation, belysning etc. Förslag på energisparande åtgärder skall anges liksom kostnader för dessa och payoff-tider.

Invallning av cisterner

Länsstyrelsen ställer för närvarande inga krav på invallning av cisternerna. Länsstyrelsen bedömer att det finns förutsättningar för Bolaget att inom överskådlig tid byta ut olja som bränsle. Det är bättre att pengarna för att bygga invallningar till cisternerna i första hand används i en kommande investering för att minska oljeanvändningen.

Buller

I samband med att Länsstyrelsen prövar befintliga verksamheter övervägs alltid om nyetableringsvärdet för buller kan innehållas och finner inget skäl att göra några andra överväganden i detta fall. De bullerberäkningar som Bolaget låtit utföra visar att verksamheten vid normal drift, innefattande lastning/lossning och buller från fasta källor, bör kunna innehålla riktvärdet för nyetablering. Länsstyrelsen har övervägt att inskränka lastnings/lossningsverksamheten i tid eftersom marginalerna för ett överskridande av nattvärdet är små. En inskränkning av verksamheten nattetid skulle dock innebära ökade kostnader för Bolaget men inga nämnvärda förbättringar för de närboende eftersom tiden med högre bullernivåer samtidigt förlängs.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

26 (27)

2006-01-26

Dnr: 551-3634-03

Enligt de boende utgörs en stor del av störningarna med lastning/lossning av öppnande och stängande av lastluckor. Länsstyrelsen vill här poängtera att i bedömningen om vad som inbegrips i begreppet lastning/lossning av fartygen ingår samtliga åtgärder som vidtas för att förbereda eller avsluta lastning/lossning såsom öppnande och stängande av luckor även innan fartygen når hamnområdet.

Länsstyrelsen väljer här att enbart inrikta sig på ett villkor som begränsar ljudnivåerna vid närmaste bostäder vilket motsvarar riktvärdet för nyetablering av industri och överlåter åt verksamhetsutövaren att själv välja på vilket sätt man avser att begränsa det buller som uppkommer av verksamheten för att villkoret skall innehållas.

Mätning av fasta bullerkällor utförs lämpligast som närfältsmätningar och beräkningar av ljudnivåerna vid aktuella bostäder.

Länsstyrelsens sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen anser sammanfattningsvis att om föreskrivna villkor iakttas så går verksamheten att förena med de allmänna hänsynsreglerna och målen i MB samt med en från allmän synpunkt lämplig användning av markområdet. Tillstånd skall därför lämnas till verksamheten.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till Stockholms tingsrätt, miljödomstolen, se bilaga 1.

Beslut om kungörelsedelgivning

Se bilaga 2.

Beslut i ärendet har fattats av miljöprövningsdelegationen. I beslutet har deltagits länsassessor Roger Gustafsson, ordförande, och miljöskyddshandläggare Ing-Marie Askaner, miljöskakkunnig. Ärendet har föredragits av miljöskyddshandläggare Mona J-Åkerström, miljöenheten.

Roger Gustafsson

Ing-Marie Askaner

BILAGA

1. Hur man överklagar
2. Beslut om kungörelsedelgivning

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

27 (27)

2006-01-26

Dnr: 551-3634-03

SÄNDLISTA

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

Miljö- och tekniknämnden i Håbo kommun, 746 80 Bålsta

Kommunstyrelsen i Håbo kommun, 746 80 Bålsta

Fiskeriverket, Utredningskontoret, Box 423, 401 26 Göteborg

Fånäs Fastighetsägarförening Ekonomisk förening